

Život svatého Metoděje

Bůh dobrotivý a všemohoucí stvořil všecky věci, které nebyly a nyní jsou, viditelné i neviditelné, a ozdobil je všelikou krásou. Kdo o ní poněkud přemítá, může částečně pochopit a poznat toho, jenž takováto podivuhodná a mnohá díla stvořil. Neboť z velikosti a krásy děl se obdobně poznává jejich původce. Toho andělé opěvují trojsvatým hlasem a my všichni pravověrní jej slavíme ve svaté Trojici, totiž v Otci i Synu i Duchu svatém, to jest ve třech hypostazích, které můžeš nazvat třemi osobami, ale v jednom božství. Před jakoukoli zajisté hodinou a jakýmkoli časem a rokem, způsobem nedostupným rozumu a smyslu i bytostí netělesných, Otec sám zrodil Syna, jak dí Moudrost: Před všemi pahorky mne rodí, a jak v evangeliu samo Slovo Boží, učiněné v poslední čas tělem pro naši spásu, řeklo přečistými ústy: Já v Otci a Otec ve mně. Z tohoto Otce vychází i svatý Duch, jak dí sám Syn hlasem Božím: Duch pravdy, jenž z Otce vychází.

Tento Bůh učinil všechno stvoření, jak praví David: Slovem Hospodinovým jsou utvrzena nebesa a dechem úst jeho všechna síla jejich, on řekl, a stalo se, on přikázal, a bylo vytvořeno. Předě všemi věcmi stvořil člověka tím, že vzal prst ze země a vdechl do ní dechnutím života duši. Tím mu dal soudnou mysl a svobodnou vůli. A uvedl jej do ráje, na zkoušku pak mu stanovil přikázání, aby, zachová-li je, zůstal nesmrtelným, pakliže je přestoupí, aby smrtí zemřel, nikoli z rozkazu Božího, ale ze své vůle. Tu ďábel, když viděl člověka takto poctěného a pobízeného na místo, z něhož sám svou pýchou spadl, způsobil, že přestoupil zákaz. I vyhnal Bůh člověka z ráje a odsoudil jej na smrt. Od té chvíle zlý duch počal mnohými úskoky ponoukat a svádět lidské pokolení.

Ale Bůh z velikého milosrdenství a lásky neopustil lidí docela, nýbrž pro každý rok a čas vyvolil muže a ukázal lidem jejich skutky a ctnosti, aby se všichni jejich příkladem povzbuzovali k dobrému. Takovým mužem byl Enos, který první s důvěrou vzýval jméno Páně. Potom Enoch se zalíbil Bohu a byl přenesen do ráje. Spravedlivým v svém pokolení byl shledán Noe a vyvázl z potopy v arše, aby se země opět naplnila a ozdobila tvorstvem Božím.

Po rozdělení národů, když všichni pobloudili, Abraham poznal Boha a nazván byl jeho přítelem a dostalo se mu zaslíbení: v semeni tvém budou požehnány všechny národy. Izák jakožto předobraz Kristův byl vyveden na horu, aby byl obětován. Jákob zničil modly tchánovy a spatřil žebř od země do nebes a vystupující a sestupující po něm anděly Boží a ve svých požehnáních svým synům prorokoval o Kristu. Josef živil lid v Egyptě a tím se zdál být božským. Joba Ausitského líčí Písmo spravedlivým, pravdomluvným a bezúhonným; když obstál ve zkoušce naň seslané, bylo mu požehnáno od

Boha. Mojžíš, který s Aronem patřil mezi kněze Boží, nazván byl bohem faraonovým, stíhal Egypt ranami, vyvedl lid Boží ve dne oblakem světlým a v noci sloupem ohnivým a moře porazil, že přešli po suchu, Egypt any pak potopil a v bezvodé pustině napojil lid vodou a nasýtil andělským chlebem a ptáky, a po rozmluvě s Bohem, tváří v tvář, pokud je možno člověku mluvit s Bohem, dal lidu zákon napsaný prstem Božím.

Jozue, syn Nunův, porazil v boji nepřátele a rozdělil zemi mezi lid Boží. Taktéž soudcové dobyli mnohých vítězství. Samuel Bohem milovaný pomazal a ustanovil krále slovem Páně. David pásl v tichosti a naučil jej písním Božím. Šalomoun nadaný moudrostí od Boha nad všechny lidi sepsal mnoho dobrých naučení s příslovími, ač sám je neplnil. Eliáš hladem usvědčil lidskou zlobu, vzkřísil mrtvého hochu, svedl oheň z nebe a mnohé přitom popálil, sežehl tímto zázračným ohněm žertvy, mrzké pak kněze pobil a vystoupil do nebe na ohnivém voze a koních, svému pak učedníku dal dvojnásobného svého ducha. Eliseus přijal jeho plášť a vykonal pak dvojnásob divů. Ostatní proroci každý v svůj čas prorokovali podivuhodné věci, jež se měly stát.

Po nich veliký Jan, prostředník mezi Starým zákonem a Novým, stal se křtitelem Kristovým a svědkem i kazatelem pro živé i mrtvé. Svatí apoštolé Petr a Pavel s ostatními učedníky Kristovými jako blesky prostoupili celý svět a osvětili celou zemi. Po nich mučedníci svou krví smyli poskvrnu, nástupci pak svatých apoštolů pokřtili císaře a s mnohým úsilím a námahou vyhladili pohanství.

Ctihodný Silvestr s třemi sty osmnácti Otcí s pomocí velikého císaře Konstantina shromáždil první sněm do Niceje, zvítězil nad Ariem a proklel jej i jeho blud, který podnítil proti svaté trojici, podobně jako kdysi Abraham s třemi sty osmnácti junáky pobil krále a od Melchisedecha, krále salemského, přijal požehnání a chléb i víno. Bylť on zajisté knězem Boha nejvyššího.

Damas pak a Řehoř Bohoslovec se sto padesáti Otcí a velikým císařem Theodosiem v Cařihradě potvrdili svaté vyznání víry, to jest „Věřím v jediného Boha“, vyobcovali Makedonia a prokleli jej i s jeho rouhačstvím, jež mluvil proti Duchu svatému.

Celestin a Cyril s dvěma sty Otcí a s jiným císařem v Efesu potřeli Nestoria i se vším bludem, který hlásal proti Kristu.

Lev a Anatol s pravověrným císařem Marciánem a s šesti sty třiceti Otcí v Chalcedoně prokleli bláznovství a bludařství Eutychovo.

Vigil s bohumilým Justiniánem a sto šedesáti pěti Otcí uspořádali pátý sněm, a (kde se byla nějaká bludná nauka ukryla), vyšetřili ji a prokleli.

Apoštolský papež Agathon s dvěma sty sedmdesáti Otcí a ctihodným císařem Konstantinem na šestém sněmu vyhnali a prokleli mnohé strůjce nepokojů se všemi účastníky (bludařských) sněmů, totiž Theodora Faranského, Sergia a Pyrrha, Cyra Alexandrijského, Honoria Římského, Makaria Antiochijského a ostatní jejich pomocníky, a upevnili křesťanskou víru tím, že ji postavili na pravdě.

Po těchto všech milosrdný Bůh přející si, aby každý člověk byl spasen a dospěl k poznání pravdy, za našich let pro náš národ, o který se nikdy nikdo nestaral, povolal našeho učitele blaženého Metoděje k vznešenému úkolu. Přirovnáme-li všechny jeho ctnosti a veliké činy k těmto světcům jednomu po druhém, nebudeme se muset hanbit, neboť jedněm byl rovný, než druhí byl o málo menší, opět než jiní byl větší, výmluvné překonal pracovitostí a činné výmluvností. Tím, že se všem připodobnil, jevil se na něm obraz všech: bázeň Boží, zachovávání příkazů, tělesná čistota a horlivé modlitby a posvátné úkony, mocné na protivníky a lichebné k přijímajícím pokárání, ráznost, milosrdenství, láska, vášnivost i trpělivost. Stával se všechněm vším, aby všechny získal.

Byl pak z rodu po otci i matce nikoli nepatrného, nýbrž velmi dobrého a vznešeného, známého především Bohu a císaři a veškerému kraji soluňskému, jak to bylo vidět i na jeho tělesné podobě. Proto si ho též právníci oblíbili od dětství a vyslovovali se o něm s pochvalou, až konečně i císař se dověděl o jeho bystrosti a svěřil mu správu slovanského knížectví, já bych řekl, jako by předvídal, že jej bude chtít poslat Slovanům za učitele a prvního arcibiskupa, aby se předem naučil všem slovanským obyčejům a pomalu si je osvojil.

Když v této knížecí hodnosti strávil mnoho let a byl svědkem mnoha nezřízených zmatků v tomto životě, zaměnil zálibu v pozemské temnotě za myšlenky nebeské, neboť nechtěl drahocennou duši zneklidňovat věcmi, které netrvají na věky. Jakmile našel příhodnou chvíli, zbavil se vladařství a odešel na Olymp, kde žijí svatí otcové, přijal tonzuru, oblékl černý šat a s pokorou se podroboval a zachovával úplně všecek mnišský řád a pilně se obíral studiem.

Naskytla se pak taková příležitost, že císař poslal jeho bratra filozofa, aby šel k Chazarům, a ten si ho vzal s sebou na pomoc. Byli pak tam Židé velmi ostouzející křesťanskou víru. Tu on řekl: „Jsem hotov zemřít za křesťanskou víru“, a nezpěchoval se, ale šel, sloužil svému mladšímu bratru jako otrok a poslouchal ho. On modlitbou je přemůže a filozof svými řečmi. A zahanbili je. Když císař a patriarcha viděli jeho skvělý prospěch na cestě Boží, naléhali na něj, aby se dal vysvětit na arcibiskupa na čelné místo, kde je potřebí takového muže, a když nesvolil, přinutili jej a ustanovili opatem v klášteře

zvaném Polychron, který se odhaduje na čtyřiaadvacet měr zlata a otců v něm bývá víc než sedmdesát.

Když se apostolik Mikuláš dověděl o takovýchto mužích, přál si je vidět jako anděly Boží a poslal pro ně... (Papež Hadrián) posvětil jejich učení tím, že položil slovanské evangelium na oltář svatého apoštola Petra, a blaženého Metoděje vysvětil na kněžství. Bylo tu mnoho všelijakých lidí, kteří tupili slovanské knihy, že prý se nesluší, aby nějaký jiný národ kromě Hebreů, Řeků a Latinů měl své písmo, podle nápisu, jež Pilát dal napsat na kříž Páně. Ty nazval apostolik pilátníky a trojjazyčníky a prokrel je. Mimo to poručil jednomu biskupovi, který byl stížen týmž neduhem, aby ze slovanských učedníků vysvětil tři kněze a dva jáhny.

Když po mnohých dnech odcházel filozof na soud Boží, řekl svému bratru Metoději: „Hle, bratře, my dva jsme byli souspřeží a táhli jsme jednu brázdu, a já jsem skončil svůj den a padám na líše. Ty pak velmi miluješ horu, ale kvůli hoře neopouštěj své učení. Neboť čímžpak můžeš být spíše spasen?“

Kocel vypravil poselství k apostolíkovi a prosil, aby mu postoupil blaženého našeho učitele Metoděje. A apostolik řekl: „Nejen tobě samému, ale všem těm krajům slovanským jej posílám jako učitele od Boha a od svatého apoštola Petra, prvního náměstka a klíčníka království nebeského“. A když jej poslal, napsal tento list:

„Hadrián, biskup a sluha Boží, Rostislavu a Svatopluku a Kocelovi. Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj, v lidech dobrá vůle. (Následuje opis listu).

(Obsah papežova listu z roku 869 viz dokumenty: „[Gloria in excelsis Deo](#)“).

I přijal jej Kocel s velikou úctou a vypravil jej znova k apostolíkovi s dvaceti urozenými muži, aby mu jej vysvětil na biskupství v Panonii na stolec svatého apoštola Andronika, jednoho ze sedmdesáti. Což se i stalo.

Potom starý nepřítel, závistník dobra a odpůrce pravdy, podnítil proti němu srdce krále, nepřítele moravského, se všemi biskupy, kteří pravili: „Učíš v naší eparchii“. On však odpověděl: „Kdybych byl věděl, že je vaše, byl bych ji pomínil, ale je svatého Petra. A právem. Přecházíte-li vy z řevnivosti a lakoty proti kánonům přes staré hranice a tím bráníte učení Božímu, dejte si pozor, abyste svůj mozek nerozlili, budete-li chtít kostěnou lebkou prorazit železnou horu“. Odpověděli mu hněvivě: „Zlým to odpykáš!“ On odpověděl: „Mluvím pravdu před císaři a nestydím se. Vy však si číňte se mnou, co vám libo, neboť nejsem lepší než ti, kteří proto, že mluvili, co je spravedlivé, i o tento život přišli v mnohých mukách“. Když mnoho řečí bylo chvatně prosloveno, aniž co

zmohli proti němu, řekl král šibalsky: „Netrapte mého Metoděje, vždyť se už zpotil jako při peci“. On řekl: „Tak jest, pane. Kdysi potkali lidé zpoceného filosofa a tázali se ho: Pročpak se potíš? On dí: S hrubými lidmi jsem se přel“. O tomto výroku se pohádali a rozešli. Jeho pak vyhostili do Švábska a drželi ho tam půl třetího roku.

Zpráva o tom (o Metodějově konfinaci bavorskými biskupy) pronikla k apostolíkovi (papeži Janu VIII.). Když se o tom dověděl, dal je do klatby, aby žádný z biskupů královských (Ludvíka Němce) nezpíval mše čili služby, pokud by jej drželi ve vazbě. A tak jej pustili, ale řekli Kocelovi: „Budeš-li ho (Metoděje) mít u sebe, tak snadno nám neunikneš!“ Zatím však oni sami neunikli soudu svatého Petra, neboť čtyři z těchto biskupů zemřeli.

Stalo se tehdy, že Moravané zpozorovali, jak němečtí kněží u nich žijící jim nepřejí, ale kují proti nim pikle, a proto je všechny vyhnali. A k apostolíkovi vyslali poselství: „Poněvadž již dříve naši otcové přijali křest od svatého Petra, dej nám tedy Metoděje za arcibiskupa a učitele“. Apostolik jej tam ihned odeslal. I přijal jej Svatopluk se všemi Moravany a svěřil jeho péči všechny kostely a kleriky na všech hradech.

Od toho pak dne počalo učení Boží velmi vzrůstat a kleriků přibývat ve všech hradech, a pohané se zříkali svých bludů a přijímali víru v pravého Boha. I moravské panství se začalo tím víc šířit na všechny strany a (Moravané) úspěšně porážet své nepřátele, jak sami vždy vyprávějí.

Byl u něho také dar prorocký, neboť mnohé z jeho předpovědí se splnily. Uvedeme z nich jednu nebo dvě. Jeden velmi mocný kníže pohanský sídlící na Visle tupil křesťany a činil jim násilí. Metoděj mu vzkázal po poslech: „Dobré ti bude, synu, dáš-li se pokřtít dobrovolně v své zemi, abys nemusel být pokřtěn násilně jako zajatec v cizí zemi. Pak si vzpomeň na mne“. To se i stalo.

Jindy zase bojoval Svatopluk s pohany a neměl žádný úspěch, ale otálel, tu Metoděj, ježto se blížila mše svatého Petra čili služba, poslal mu tento vzkaz: „Jestliže mi slíbíš, že strávíš svátek Petřův se svými vojíny u mne, důvěřuji v Boha, že ti je vbrzku vydá“. Což se i stalo.

Jeden člen knížecí družiny, velký boháč a rádce, oženil se s matkou svého křtěnce a Metoděj, ač jim mnoho domlouval, je poučoval a utěšoval, nemohl toho docílit, aby se rozešli. Neboť jiní, vydávající se za sluhy Boží, potají je kazili a lichotili jim pro majetek, až je konečně vyloučili z církve. I řekl Metoděj: „Přijde čas, kdy tito pochlebníci vám nebudou moci přispět, ale kdy si vzpomenete na má slova, jenže se pak nedá nic dělat“. Tu znenadání, když je

Bůh opustil, na oba padla pohroma a nenašlo se místo jejich, ale jako když vítr prach zvíří a rozvěje. A mnoho jiných případů těmto podobných, které zjevně vykládal v podobenstvích

To vše nestrpěl starý nepřítel, závistivý lidskému pokolení, a podnítil některé proti němu jak Dátana a Abirona proti Mojžíšovi, jedny zjevně a druhé potají. Byli to lidé nakažení bludem iopatorským, kteří slabší odvraceli k sobě z pravé cesty a říkali (asi Viching): „Nám dal papež moc a jeho poroučí vyhnat ven i jeho učení“. Shromáždili pak všechen moravský lid a nařídili přečíst před nimi list, aby sami slyšeli jeho vyhnání. Lidé, jak bývá jejich zvykem, všichni se rmoutili a bědovali, že ztrácejí takového pastýře a učitele, kromě slabochů, jimiž lest zmítala jako vítr listím. Když však četli list apostolíkův, našli tam psáno: „Náš bratr Metoděj je svatý a pravověrný a koná dílo apoštolské, v jeho rukou jsou od Boha a od apoštolského stolce všechny slovanské kraje, aby koho prokleje, byl proklet, a koho posvětí, byl posvěcen“. I zastyděli se a s hanbou se rozešli jako mlha.

Ani zde se však nezastavila jejich zloba. Pomlouvali ho a pravili: „Císař (Basilei I) se naň hněvá, a dopadne-li ho, odpyká to životem“. Ale milosrdný Bůh nechtěl ani v tom pohanět svého služebníka, a ježto srdce císařovo je stále v ruce Boží, vložil císaři do srdce, že poslal Metodějovi list: „Ctihodný otče, velmi tě toužím spatřit. Buď tak dobrý a vyprav se k nám, abychom se s tebou viděli, dokud jsi na tomto světě, a přijali tvé požehnání“. Metoděj tam ihned šel a císař jej přijal s velikou poctou a radostí, pochválil jeho učení a podržel si z jeho učedníků kněze a jáhna s knihami. Vše mu učinil po vůli, co chtěl, a v ničem ho neoslyšel. A hojně jej obdaroval a doprovodil ho opět slavně do jeho sídla. Podobně i patriarcha.

Na všech svých cestách upadal do mnohých nebezpečností od d'ábla, v pustinách mezi zbojníky, a na moři do bouřlivých vln, na řekách do nenadálých mělčin, takže se na něm splnila slova apoštolova: „Nebezpečí od loupežníků, nebezpečí na řekách, nebezpečí od lživých bratří, v pracích a svízelech, v bdění mnohokrát, o hladu a žízni mnohokrát“, a v jiných strastech, které apoštol připomíná.

Potom, když se oprostil od všeho shonu a péči svou uvrhl na Boha, posadil napřed ze svých učedníků dva kněze, zdatné rychlopisce, a přeložil vbrzku všechny knihy Písma, kromě Makabejských, z řeckého jazyka na slovanský v osmi měsících, od měsíce března, kdy začal překládat, do dvacátého šestého dne měsíce října. Po ukončení pak vzdal náležitý dík a slávu Bohu, jenž dává takovou milost a zdar, a obětoval se svým duhovenstvem svatou a tajemnou obět' a oslavil svátek svatého

Dimitrije. Neboť dříve s filozofem přeložil toliko evangelia s „apoštolem“ (míněno celý Nová zákon) a vybranými službami církevními. Tehdy pak přeložil i nomokánon, to jest pravidlo zákona, a knihy Otců.

Když franský král (Karel III. Tlustý, římsý císař) přišel do krajin dunajských, přál si ho (Metoděje) vidět, a on, ačkoli někteří říkali a mysli, že od něho bez muk nevyvázne, odebral se k němu. On však jej přijal, jak se sluší na biskupa, čestně a slavně s veselím, porozprávěl s ním jak se sluší takovým mužům spolu rozprávět, objal a políbil jej a propustil s velikými dary. Řekl mu: „Pamatuj na mne vždy, ctihodný otče, ve svých modlitbách“

A tak když kolem pozutíнал všechny viny a zacpal ústa mnohomluvných, běh života dokonal, víru zachoval a očekával korunu spravedlnosti. A poněvadž se tak zalíbil Bohu a byl jím milován, počal se přibližovat čas, aby přijal odpočinutí od utrpení a odměnu za mnohé své námahy. I otázali se ho: „Koho pokládáš, otče a ctihodný učiteli, mezi svými učedníky za hodného, aby se stal tvým a tvého učení nástupcem?“ Metoděj ukázal jim na jednoho ze svých spolehlivých učedníků, zvaného Gorazd, a řekl: „Je to muž svobodný a z vaší země, dobře obeznalý v latinských knihách a zbožný. To budiž Boží vůle a vaše láska, jakož i má!“

Když se na Květnou neděli shromáždil všechen lid, vešel Metoděj do chrámu, a poněvadž byl nemocen, vyslovil požehnání císaři a knížeti i duchovenstvu a lidu, a řekl: „Opatrujte mne, dítky, do třetího dne“. Tak se i stalo. Když svítalo na třetí den, řekl naposled: „V ruce tvé, Pane, poručím svou duši“. Zesnul v rukách kněží v šestý den měsíce dubna v třetí indikci roku šest tisíc tři sta devadesát tři od stvoření světa (tj. 6. dubna 885). Učedníci jej zavinuli do rubáše a učinili mu důstojné pocty, smuteční obřady vykonali latinsky, řecky a slovansky a pochovali jej v katedrálním chrámu. I přidružil se k svým otcům a patriarchům a prorokům a apoštolům, učitelům a mučedníkům. Lidí pak se sešel nesčíslný zástup, provázeli jej se svícemi a oplakávali dobrého učitele a pastýře, mužské pohlaví i ženské, malí i velcí, bohatí i chudí, svobodní i otroci, cizí i tuzemci, nemocní i zdraví, všichni toho, který se stal všechněm vším, aby všechny získal.